

ЕМОТИВНИ ОПОЗИЦИИ В БЪЛГАРСКАТА ПОЕЗИЯ

НАДИЯ БОБУХ

ПОЛТАВСКИ УНИВЕРСИТЕТ ЗА ИКОНОМИКА И ТЪРГОВИЯ, УКРАИНА
bobukh2017@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7879-8639>

В статията върху материал от българската поезия са описани опозиции с противоположни компоненти, които репрезентират аксиологически маркирани номени за чувства. Анализът показва, че сред субстантивните противопоставяния особено продуктивни са емотивните опозиции *радост – мъка*, *радост – скръб* и *радост – тъга*. Установява се, че лексикалните значения на противопоставящите се членове на опозициите в изследваните текстове придобиват допълнителни смислови оттенъци. Проследява се стилистичната функция на антонимно-синонимните парадигми като средство за интензификация на отрицателната оценка. Разгледани са три типа оксиморони – сложни думи, оксиморони със съчинителни и подчинителни отношения, оксиморони със структура на изречение. Показано е, че антонимните лексеми, разширявайки асоциативните си връзки, разкриват потенциал за реализация на контрастна семантика.

Ключови думи: антонимно-синонимна парадигма; индивидуална авторска метафора; оксиморонна синтагма; положителна и отрицателна маркираност; поетична реч; емотивна опозиция.

EMOTIONAL OPPOSITIONS IN BULGARIAN POETRY

NADIA BOBUKH

POLTAVA UNIVERSITY OF ECONOMICS AND TRADE, UKRAINE
bobukh2017@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7879-8639>

The article describes oppositions whose members represent axiologically marked nomens of feelings found in excerpts from Bulgarian poetry. Especially productive among substantive oppositions are the emotive oppositions *радост – мъка*, *радост – скръб* and *радост – тъга* (*joy – sorrow*, *grief*, *sadness*). The lexical meanings of the members of the oppositions in the studied texts take on additional semantic shades. I also analyse the stylistic function of antonym-synonym paradigms as a means of intensifying negative evaluations. Three types of oxymorons are considered: oxymorons represented by compound words, oxymorons based on coordinating and subordinating relations, sentential oxymorons. As I demonstrate, through expanding their associative rela-

tionships, antonymous lexemes reveal a potential for expressing contrastive semantics in poetic texts.

Keywords: antonym-synonym paradigms; individual author's metaphors; oxymoron syntagms; positive and negative evaluation; poetic language; emotive oppositions

Словесните контрасти като форма на художественото изобразяване на действителността имат голямо значение за поетичния дискурс, тъй като дават на автора възможност да създаде полярна характеристика на изобразяваните персонажи, явления и действия, а също така да предаде противоречивата същност на чувствата, преживяванията и настроенията на лирическият герой.

Особено продуктивни в поетичните произведения са емотивните контрасти, които се употребяват с цел да се представи емоционалният живот на човека, в частност – такива контрастни състояния като *веселие* и *тъга*, *любов* и *омраза*, *радост* и *мъка*, *смях* и *плач*, *щастие* и *нещастие*. И това е напълно закономерно, тъй като за поезията е характерно проникване във вътрешния свят на човека, отразяване на разнообразните чувства и душевни преживявания на лирическият герой.

Лексикалната антонимия като семантична универсалия за българския език е била обект на изследване от М. Коспартова (Коспартова/Kospartova 1974: 305–313), М. Бучкова (Бучкова/Buchkova 1979: 62–66), К. Викторова (Викторова/Viktorova 1981: 439–443), Г. Гочев (Гочев/Gochev 1989), Н. Бобух (Бобух/Bobukh 2004: 179–190) и др.

Лексемите с емотивно съдържание върху материал от различни езици са изследвани в работите на Н. Арутюнова (Арутюнова/Arutjunova 1998), С. Папаурелите (Папаурелите/Paraurelite 2003: 153–156), Л. Синельникова, Т. Терновска (Синельникова/Synel'nykova, Ternovska 2006: 183–193), Н. Бобух (Бобух/Bobukh 2006: 312–320; Бобух/Bobukh 2014: 396–399) и др.

Предмет на настоящата статия са опозициите с противоположни компоненти в българската поезия, които репрезентират аксиологически маркирани номени за чувства. Целта е анализ на емотивните контрасти и определяне на стилистичните им функции в поетичния текст.

За материал на изследването служат едноконтекстни опозиции от поетичните произведения на български автори от XX в. (Е. Багряна, И. Вазов, Д. Габе, Д. Дамянов, Д. Дебелянов, Е. Евтимов, Н. Зидаров, Н. Йорданов, Н. Кехлибарева, В. Марковски, Г. Милев, И. Пейчев, С. Пенчева, Р. Ралин, П. Славейков, В. Сотиров, П. Яворов и др.).

Анализът на материала показва, че вътрешният, духовният свят на човека, неговите чувства и преживявания се представят в поезията от емотивни опозиции с компоненти съществителни: *веселие* – *тъга*, *обич* – *омраза*, *радост* – *мъка*, *радост* – *скръб*, *радост* – *тъга*, *смях* – *плач*, *щастие* – *нещастие*; с компоненти прилагателни: *весел* – *тъжен*, *обичан* – *омра-*

зен, радостен – тъжен, щастлив – нещастен; с компоненти глаголи: обичам – мразя, радвам се – тъгувам, смея се – плача; с компоненти наречия: весело – тъжно, радостно – тъжно.

При субстантивните противопоставяния особено продуктивни в поетичните произведения са емотивните опозиции *радост – мъка*, *радост – скръб* и *радост – тъга*. Положително маркираната лексема *радост* ‘чувство на вътрешно душевно доволство, породено от нещо хубаво, приятно, желано, което се изразява във весело настроение, вълнение, възбуда и положителни емоции’ (РБЕ/РВЕ 2001–2015) се противопоставя в стихотворните контексти на лексеми, изразяващи рязко отрицателна оценъчност: *мъка* – ‘силно мъчително чувство, огорчение, породено от тежки нравствени изживявания, от загубата на нещо мило, скъпо, от дълбока обида и под.’; *болка* (РБЕ/РВЕ); *скръб* – ‘тежка душевна болка; тъга, мъка, печал’ (РБЕ/РВЕ); *тъга* – ‘чувство на жал по нещо непостигнато или загубено; мъка, печал, скръб’ (РБЕ/РВЕ): *Но има ли значение, когато / света се гледа с четири очи / и радостта е двойно по-богата, / и мъката наполовин горчи* (Н. Йорданов); *Забулена вечер, гадаеща младост, / с мечтателен шепот пристъпва едва: / – предчувствия смътни за скърби и радост / в гърдите ми ронят невнятни слова* (П. Яворов); *Докле е младост, всичко е шега; / не хвърля сянка на сърце тъга: / дори тъгата извор е на радост – / докле е младост, ах, докле е младост!* (П. Славейков).

В Речника на българския език като четвърто значение на полисемичната лексема *радост* се отбелязва употребата ѝ със субстантиви емотиви само в множествено число: (4). Само *мн.* В съчет. със съюз *и* и същ. грижи, скърби, тъги, мъки. Всякакви изживявания, всички емоции, които някой може да изпита. Например: *Спомени сладостни, горестни спомени! / Книга, написана цяла с копнежи, / скърби и радости винаги свежи, / сълзи невидими тайно поронени* (И. Вазов); *Да мъкнеш всички мъки, радости / на този свят, ведно събрани, / във тази своя бричка яростна / и здрава пак да си остане...* (Д. Дамянов).

Трябва да отбележим, че по-разнообразни са синонимните редове на компонентите на опозициите, които репрезентират отрицателна маркираност: *радост – мъка, скръб, тъга, горест, беда, тегота, мъчение, страдание, печал, сълза, плач, болка, несгода, нерадост*. Според наблюденията на Н. Арутюнова общоотрицателната характеристика на обекта или състоянието на нещата в денотативно отношение е по-разнообразна от общоположителната (Арутюнова/Arutyunova 1998: 205).

Положителната конотация на лексемата *радост* усилва характерните емотивно-оценъчни епитети със съответстваща обогрненост: *светла, ясна* и др. Художествените определения от отрицателната част на скалата се употребяват с конституенти на синонимичните редове *горест, мъка, тъга: тъмна горест, зла несгода*. „Важен аспект на концептуализацията на емоциите – подчертава Ю. Апресян – е тяхното отношение към идеята за

светлината. Като цяло положителните емоции, такива като *любов, радост, щастие, възторг*, се концептуализират като светли, а отрицателните емоции, такива като *омраза, отчаяние, тъга, гняв...* – като тъмни“ (Апресян/Аpresjan 1995: 55). Срв.: *Понякога застават пред гишето / ту светла радост, / ту внезапна скръб, / но аз затварям / пред врага сърцето / и го отварям / пред приятел скъп* (Н. Зидаров); *Съдбовна тъкан тъчат кърви и следи, / земя, ти, моя радост, моя тъмна горест!* (В. Марковски).

Посочените примери потвърждават факта, че светлината се свързва с положителни, а тъмнината – с негативни емоционални преживявания.

В поетичните контексти се наблюдават и случаи на „смислова инверсия“ (Лотман/Lotman 1996: 582), когато *радост* „попада“ в полето на негативните оценки, а членовете на синонимичните редове *горест, тъга* – в аксиологически положително поле, което се обуславя от употребата на епитети със съответната оценъчна конотация: *тъмна радост, мрачна радост, нежна мъка, сладостна мъка, нежна тъга, хубава тъга, сладостна скръб, нежна болка, сладостна болка* и др.

В поетичния речник на авторите откриваме метафорични съчетания, в които анализираните антонимични двойки се обединяват с лексемите *сърце* и *душа*, използвани за предаване на психологическото състояние на лирическия герой, неговите настроения, преживявания и чувства: *Край твоите строежи аз минавам, / препъвам се във скелите им в тъмното, / тъга и радост смесват се в сърцето* (Д. Дамянов); *Аз си мисля: нима / ще ти дам радостта си, скръбта, душата?* (Н. Кехлибарева).

Индивидуалните авторски метафори, в основата на които лежат контрастни лексикални единици, пораждаят вътре в контекста нови смислови асоциации, което свидетелства за оригиналност на поетичното възприятие на света от майсторите на словото: *тъгата на адажиото и радостта на скерцото* (Д. Габе), *ребуса от радост, скръб* (Д. Дамянов) и др. Поетичната реч актуализира и одухотворени, оживели абстрактни образи, които придават изразителност и динамика на изображението. При този тип метафори преобладават такива, които се базират на динамичен глаголен признак: *...и ето ме накрай захвърлен / във безизходните ти бездни, / където мре и скръб, и радост / и всичко става – все едно* (А. Разцветников); *Син му се родил / на осемнадесет години – / радостта знае това. / Татко си отишъл от света / на деветнадесет години – / мъката знае това* (А. Стоянов).

Анализираните емотивни субстантиви играят също така ролята на персонифицирани образи, към които се обръщат: *Мъка моя, / защо изместваши радостта ми / и отнемаш от минутите / на краткия живот?* (Д. Габе); *О веселост маскирана! Ти с веселост маскирана печал* (Г. Милев).

За българската поезия са характерни контексти, в които субстантивът *радост* образува антонимно-синонимни парадигми с два отрицателно маркирани конституента: *радост – горест, беда; радост – тъга, скръб; радост – беда, скръб; радост – плач, скръб; радост – мъка, скръб*. Използването на посочените опозиции позволява да се усилва оценъчният потенциал на словесните образи: *И живота бе за тях / не на плач и скръб доли-на, / а на радостта градина, / пълна с рози, с песни, смях* (И. Вазов); *Мъка, радост, скръб, мечтание... / Листопади, пек и вятър... / Ах, какво дърво обрано и / цяло в плод си е душата* (Д. Дамянов).

Антонимно-синонимните парадигми от този тип свидетелстват за значително по-голяма вариантност на езиковите форми, съдържащи отрицателен оценъчен смисъл, което е свързано с реакцията на човека на негативните явления.

Обаче майсторите на поетичното слово използват не само лексеми, които се отнасят към тематичното поле *чувства*. В анализирания текстове се наблюдават антонимни двойки, чиито компоненти се отнасят към други тематични групи (природни свойства и явления, части на денонощието, сезони и др.). За българската поезия са характерни метафорични изрази, в които символните противопоставяния се употребяват за означаване на вътрешното състояние на лирически герой: *сияние – тъма, ден – нощ, рай – ад, пролет – есен* (Бобух/Vobukh 2004: 189). Лексикалните значения на компонентите на посочените опозиции, придобивайки допълнителни смислови оттенъци, репрезентират противопоставянето на положителни и отрицателни емоционални преживявания: *Дойди, успокой ме, дойди – утеша ме, / нерадостен път ме сломи; сияние дневно е твоето име, / а моето – нощни тъми* (Д. Дебелянов); *...и тласва отново, / отново и стремглаво – / в шума и водовъртежа, / в неспокойството и тревогата, / в непроправените още пътища – / в необходимия ми твой въздух, / твой живот, / твой ден и твоя нощ – / мое съвремие!* (Е. Багряна); *Толкова си малка, че те зная / цялата, издъно, до безкрай / и от юни чак до месец май, / и от твоите адове до рая* (Д. Стефанов); *Върти се птицата, върти се. / И в радостта ми плаче жалост. / И в пролетта ми има есен* (Д. Дамянов).

За поетичната реч е типична опозицията *обич, любов – омраза*, която се употребява за отразяване на контрастни чувства и преживявания на лирически герой: *Обичам аз – и страдам... / И страданието към омраза / не е ли зов? / Ти с обич и омраза духом ме проказа, – / проказата нарекох аз любов* (П. Яворов); *И преоткривам страстно като юноша света, / и от любов и от омраза тежко дишам* (И. Милчев). Освен това представени са антонимните двойки *обич – вражда, обич – злоба, обич – злост, любов – вражда, любов – гняв, любов – злоба, любов – ненавист* и др., в които отрицателно маркираните компоненти изразяват чувство на много силна

неприязн, вражда и злоба: *Разтревожено умът се мята / в обръча от обич и вражда, / в сплетения възел на борбата, / а съвсем не в златната среда* (Г. Струмски); *И в чувствата ни с нечовешки вой / избухват неотменните въпроси: – / Къде сме ние в страшния двубой? / Каква любов, каква ненавист носим?* (М. Шопкин).

В анализиранияте произведения наблюдаваме продуктивност на опозицията *смях – плач*, също така положително и отрицателно маркирани синоними на нейните компоненти, които репрезентират контрастни емоции: *смях – скръб, смях – тъга, смях – сълза, усмивка – сълза, усмивка – печал: Аз благославям с благодарност / и своя смях, / и своя плач!* (В. Генова); *В скръбта, в смеха, в летата си и в зимите / то е във мен. Във всичко го усещам. / Но искайки да му намеря името, / не го намирам. И му казвам „нещо“* (Д. Дамянов).

Типичната за поетичния речник лексема *сълза* (символ на мъка, страдание, нещастие) в преносна употреба изразява синонимно на лексемата *плач* значение: *Усещам те и в топлите си длани, / и в бликналите сълзи, и в смеха нечакан. / Познавам те: пътеките ти са постлани / със капки кръв и сълзи недоплакани* (Е. Багряна).

Субстантивът *сълза* се използва също за изразяване на положителна реакция на човека, на радост, щастие: *...с една сълза и кървава, и страшна / за цялата ти обич се отплащам – / сълза от радост и от скръб проляна, / сълза, в която ти си цяла сбрана!* (Д. Дамянов).

Особено продуктивни са метафорите, които се основават на атрибутивната опозиция *горчив – сладък*, чиито компоненти се употребяват в преносно значение (*горчив* – ‘който изразява или съдържа много голяма мъка, огорчение, отчаяние’ (РБЕ/РВЕ); *сладък* – ‘който доставя удоволствие’ (РБЕ/РВЕ). В някои стихотворни контексти антонимните прилагателни придобиват двойна актуализация (съчетаване на пряко и преносно значение): *Когато са от мъка, / болест и страдание душевно причинени, / на вкус са сълзите горчиви и солени. / А сладки са – избликували от радост, / щастие, възторг* (Е. Багряна). Употребата на лексемата (*на*) *вкус* свидетелства за реализация на преките значения на компонентите на посочената опозиция: *горчив* – ‘който има силно неприятен вкус на пелин, хинин и под. Противоп. *сладък*’ (РБЕ/РВЕ); *сладък* – ‘който има вкус на захар. Противоп. *горчив*’ (РБЕ/РВЕ). Същевременно в цитирания контекст се актуализира преносното значение на членовете на тази антонимна двойка. Семантичната двуплановост на полисемичните противопоставящи се лексеми е източник на допълнителна експресия на поетичния образ.

В художествените текстове се среща и субстантивната опозиция *щастие – нещастие*, в която положително маркираният конституент *щастие* ‘пълно задоволство, удовлетвореност от голям успех, сполука в живота’ (РБЕ/РВЕ 2001–2015) се противопоставя на отрицателно маркирания конс-

титуюнт *нещастие* ‘живот, съдба или период от живота, свързан с неприятности, мъки, страдания; лоша съдба, зла участ’ (РБЕ/РВЕ): *О, щастие-то е наследство, / далечен географски пояс. / Нещастие-то си почитай, / че то е собственост, която / си придобил с цена висока* (Р. Ралин).

Трябва да отбележим разнообразното въплъщение на втория член на противопоставянето (Бобух/Вобух 2004: 188): лексемите *беда, горест, несгода, злочестина* и т.н., които назовават абстрактни понятия, изразяващи потиснато, нерадостно състояние на човека, предизвикано от негативни събития: *Вампир над мене ще застанеи, / о щастие и горест – / о щастие и горест – и беда!* (П. Яворов); *И с таз земя се радвах и болях, / любих я в щастъе и в несгода, / и мойто битие всецяло слях / със битието на народа* (И. Вазов); *Тревожни писъци – залутан жерав – / мълчи, сърце! Злочестина и щастие безмерно* (Т. Кунев).

Българските поети не само широко използват емотивната лексика, но и съчетават семантично несъвместими думи с определена стилистична цел. В изследваните текстове се наблюдават оксиморонни синтагми, в чийто състав има емоционално обогрени лексеми, които изразяват различни чувства и душевното състояние на човека (Бобух/Вобух 2014: 397). Емотивно-оценъчните контрастиви, според нашите наблюдения, са най-продуктивната функционално-семантичната група. Това е свързано с факта, че отражението на заобикалящата действителност в съзнанието на човека се съпровожда от неговата емоционална реакция.

Оксиморонни синтагми, в които се актуализира връзката между номените на полярните човешки емоции, чувства и преживявания, предизвикани от определено събитие или явление, се употребяват в поезията с цел да се подчертае контрастното психическо състояние на персонажа: *Тогаз едничко ти оста, / с което знаеше света: – / България! / С каква любов я ненавиждаше, / с каква жестокост я люби!* (Д. Подвързачов). Този тип смислов подход във вербализацията на емоционалното състояние свидетелства за сложността на чувствата, тяхната изменчивост, неуправляемост и непредсказуемост, за когнитивното търсене на поета, който не намира възможност да изрази чрез нормативната комбинаторна семантика психологическата дълбочина на емоциите (Синельникова, Терновска/Sinel'nikova, Ternovs'ka 2006: 191).

Положителната оценъчност се изразява с традиционните за поетическия речник лексеми *веселба, радост, смях*, а негативната – с лексемите *мъка, скръб, тъга, болка* и др. В оксиморонните синтагми положителната и отрицателната конотация се трансформират в противоположна на атрибута семантика. В поетичните контексти най-често се срещат оксиморони, в които определението има положителна емоционална обогрениост, а определяемото – отрицателна (Бобух/Вобух 1998: 88), което свидетелства за стремежа на автора смекчено да предаде душевните преживявания на ли-

рически герой, реакцията му на негативните жизнени ситуации: *весел плач; сладка, сладостна, нежна (мъка); сладка, нежна, хубава (тъга); добра, сладостна (скръб); нежна, сладостна, красива (болка); нежна (грубост); нежна (ярост)*. Ще подкрепим това наблюдение със следните примери: *О веселост маскирана! Ти с веселост маскирана печал. / О весел плач! И танец под разхълцани цимбали!* (Г. Милев); *Пиша, както птица се сънува, / пиша, както люби се жена, / че откакто тоя свят светува, / тази нежна мъка е една* (Е. Евтимов).

„Правилата на комуникацията и общата ориентация към положителните явления – както отбелязва Н. Арутюнова – активизират развитието и употребата на лексика, която се отнася към позитивната част на скалата“ (Арутюнова/Arutyunova 1998: 66).

Оксиморонните съчетания, в които отрицателно маркираният атрибут се съчетава с определяемо, което репрезентира положителна емоционална обогрненост, са по-малко продуктивни: *мрачна, тъмна (радост); грозний, горчив, кървав (смях); тъжна веселба*. Например: *И някак изведнъж за миг разбрах / смяха горчив и погледа далечен. / Наоколо бе мрак и пустота – / аз знаех, че не ме обичаш вече* (И. Пейчев); *Може да е празник кървав, тъжна веселба, / може да не им отърва нечия съдба* (В. Сотиров).

Както се вижда от посочените по-горе контексти, такива индивидуални авторски образувания позволяват в лаконична и необичайна форма да се разкрие сложността и противоречивостта на емоционалната сфера.

Емотивните оксиморони, представени в изследваните поетични текстове, имат предимно формата на подчинително словосъчетание: *весел плач, сладка мъка, тъмна радост* и др.

По-рядко се срещат оксиморонни синтагми с формата на съчинителни съчетания, в които граматически независими компоненти са обединени в едно съдържателно и структурно цяло на принципа на морфологическата еднотипност с помощта на съединителни съюзи: *тъжна и радостна, радостно и тъжно, обичан и омразен, сълзи и смях*. Съчинителните конструкции, чиито компоненти едновременно изразяват противоположни признаци, несъвместими от гледище на формалната логика, се употребяват с цел да се изобрази противоречивостта на душевните състояния на персонажа, на неговия вътрешен свят: *И сега – / в тази тъжна и радостна, / полустолетна / годишнина, / ти мяташ воала черен / върху косите бели* (Е. Багряна); *Сбогуване! / Сбогуване – и радостно, / и тъжно... / До нов полет / към юг!* (Д. Габе); *Тоя свят – / обичан и омразен – / малко е да го възнееш! / Бързам* (С. Пенчева); *А любовта е очи, които обожават, / изпълнени едновременно със сълзи и смях* (Б. Божилов).

В поетичните текстове присъстват и оксиморони, които са оказинални сложни думи, образувани чрез сливане на две семантично противополо-

ложни думи, предимно субстантиви, адективи и глаголи: *радост-горест* (П. Яворов), *тъжно-весел* (Д. Дебелянов), *мразя-обичам* (С. Пенчева).

Някои оксиморонни синтагми репрезентират отъждествяване на противоположностите: *И ти си в мене – ти, родино моя! / И аз те имам: радостта е скръб...* (П. Яворов); *Докле е младост, всичко е шега; / не хвърля сянка на сърце тъга: / дори тъгата извор е на радост – / докле е младост, ах, докле е младост* (П. Славейков).

Срещат се също оксиморони със структура на просто изречение или части на сложно изречение, които подчертават противоречивата същност на описаните факти: *Наистина е весело. / Наистина до болка ми е весело* (Н. Йорданов); *Върти се птицата, върти се. / И в радостта ми плаче жалост. / И в пролетта ми има есен* (Д. Дамянов); *И сърцето така заболява, / че от болката ставаши щастлив* (Р. Ралин).

Синтактичен механизъм за усложняване на поетическия образ се проследява в трансформациите на антонимите. Например лексемите с противоположни значения *радост – печал* се срещат в структурата на атрибутивно словосъчетание: *Не е то сняг! Там косъм подир косъм / и кичур подир кичур е белял / от времето, което вечно носи / едничка радост, пълна със печал* (Д. Дамянов).

В заключение, емотивно-оценъчните антонимни двойки са ключови в поетичната реч, тъй като за поезията е присъщо изобразяване на вътрешния свят на лирическият герой – свят на полярни чувства и преживявания. Широкото използване в поетичните произведения на опозиции с противоположни компоненти, които репрезентират аксиологически маркирани номени за чувства, свидетелства за изострено авторско възприятие на действителността, за тенденция да се съчетават несъчетаеми понятия, за стремеж да се намери начин за изразяване на сложни противоречиви чувства.

ЛИТЕРАТУРА

- Апресян 1995: *Апресян, Ю. Д.* Образ человека по данным языка: попытка системного описания. – *Вопросы языкознания*, № 1, с. 37–67.
- Арутюнова 1998: *Арутюнова, Н. Д.* Языки и мир человека. Москва, Языки русской культуры.
- Бобух 1998: *Бобух, Н.* Оксиморонът в поетичната реч (върху материал от украинската и българската поезия). – *Проглас*, № 1, с. 85–95.
- Бобух 2004: *Бобух, Н.* Символика ключевых оппозиций в поэтической речи. – *Проглас*, с. 179–190.
- Бобух 2006: *Бобух, Н.* Емотивни контрастиви в поетичному словнику. – *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, вип. 67, с. 312–320.
- Бобух 2014: *Бобух, Н.* Субстантивні емотивні опозиції в поетичному дискурсі (на матеріалі російської поезії). – В: *Теоретико-практичне*

- изучение русского языка и его сопоставительно-типологическое описание. Одиннадцатый международный симпозиум МАПРЯЛ 2014. Доклады и сообщения (Болгария, Велико-Тырново, 3–6 апреля 2014 г.).* Велико-Тырново, ИВИС, с. 396–399.
- Бучкова 1979: *Бучкова, М.* Още по въпроса за речниковите антоними. – *Български език*, № 1, с. 62–66.
- Викторова 1981: *Викторова, К.* Към въпроса за антонимията. – *Български език*, № 5, с. 439–443.
- Гочев 1989: *Гочев, Г.* Антонимите в българския език. София, Народна просвета.
- Коспартова 1974: *Коспартова, М.* Речникови антоними в поезията на П. К. Яворов. – *Български език*, № 4, с. 305–313.
- Лотман 1996: *Лотман, Ю. М.* О поэтах и поэзии. Санкт Петербург, Искусство-СПБ.
- Папаурелите 2003: *Папаурелите, С.* Особенности вербализации концепта *тоски* в литовском и русском языках. – *Проблеми зиставної семантики*, вип. 6. Київ, Видавничий центр КНЛУ, с. 153–156.
- РБЕ 2001–2015: Речник на българския език (Онлайн) <<https://ibl.bas.bg/rbe/>> [23.06.2022].
- Синельникова, Терновська 2006: *Синельникова, Л. М., Т. П. Терновська.* Промову емоцій у ліриці (на матеріалі української поезії 2-ої половини ХХ століття). – *Лінгвістика*, № 4 (10), с. 183–193.

REFERENCES

- Apresjan 1995: *Apresjan, Ju. D.* Образ cheloveka po dannym jazyka: popytka sistemnogo opisaniya. – *Voprosy jazykoznanija*, N 1, s. 37–67.
- Arutjunova 1998: *Arutjunova, N. D.* Jazyki i mir cheloveka. Moskva, Jazyki russoj kul'tury.
- Bobukh 1998: *Bobukh, N.* Oksimoronat v poetichnata rech (varhu material ot ukrainskata i balgarskata poeziya). – *Proglas*, N 1, s. 85–95.
- Bobukh 2004: *Bobukh, N.* Simvolika kljuchevykh oppozicij v poeticheskoj rechi. – *Proglas*, s. 179–190.
- Bobukh 2006: *Bobukh, N.* Emotyvni kontrastyvy v poetychnomu slovnyku. – *Naukovi zapysky. Serija: Filologichni nauky (movoznavstvo)*. Kirovograd, RVV KDPU im. V. Vynnychenka, vyp. 67, s. 312–320.
- Bobukh 2014: *Bobukh, N.* Substantivnye emotivnye oppozicii v pojeticheskom diskurse (na materiale russoj poezii). – In: *Teoretiko-prakticheskoe izuchenie russkogo jazyka i ego sopostavitel'no-tipologicheskoe opisanie. Odinnadcatyj mezhdunarodnyj simpozium MAPRJaL 2014. Doklady i soobshhenija (Bolgarija, Veliko-Tyrnovo, 3–6 aprelja 2014 g.)*. Veliko-Tyrnovo, IVIS, s. 396–399.
- Buchkova 1979: *Buchkova, M.* Oshte po vaprosa za rechnikovite antonimi. – *Balgarski ezik*, N 1, s. 62–66.
- Gochev 1989: *Gochev, G.* Antonimite v balgarskiya ezik. Sofia, Narodna prosveta.
- Kospartova 1974: *Kospartova, M.* Rechnikovi antonimi v poeziyata na P. K. Yavorov. – *Balgarski ezik*, N 4, s. 305–313.

- Lotman 1996: *Lotman, Ju. M.* О poetah i poezii. Sankt Peterburg, Iskusstvo-SPB.
- Papaurelite 2003: *Papaurelite, S.* Osobennosti verbalizatsii koncepta toski v litovskom i rusском jazykah. – In: *Problemy zistavnoi' semantyky*, vyp. 6. Kyi'v, Vydavnychyj centr KNLU, s. 153–156.
- RBE 2001–2015: Rechnik na balgarskiya ezik (Online) <<https://ibl.bas.bg/rbe/>> [23.06.2022].
- Synel'nykova, Ternovs'ka 2006: *Synel'nykova, L. M., T. P. Ternovs'ka.* Pro movu emocij u liryci (na materiali ukrai'ns'koi' poezii' 2-oi' polovyny HH stolittja). – *Lingvistyka*, N 4 (10), s. 183–193.
- Viktorova 1981: *Viktorova, K.* Kam vaprosa za antonimiyata. – *Balgarski ezik*, N 5, s. 439–443.

✉ Д.ф.н. Надия Бобух

Высшее учебное заведение Укоопсоюза
Полтавский университет экономики и торговли
36014 Полтава, ул. Коваля, 3, Украина

✉ *Doctor of Philological Sciences Nadiia Bobukh*
Higher Educational Institution of Ukoopspilka
Poltava University of Economics and Trade
36014 Poltava, Koval Street, 3, Ukraine

Публикувано: 30 септември 2022

Published: 30 September 2022